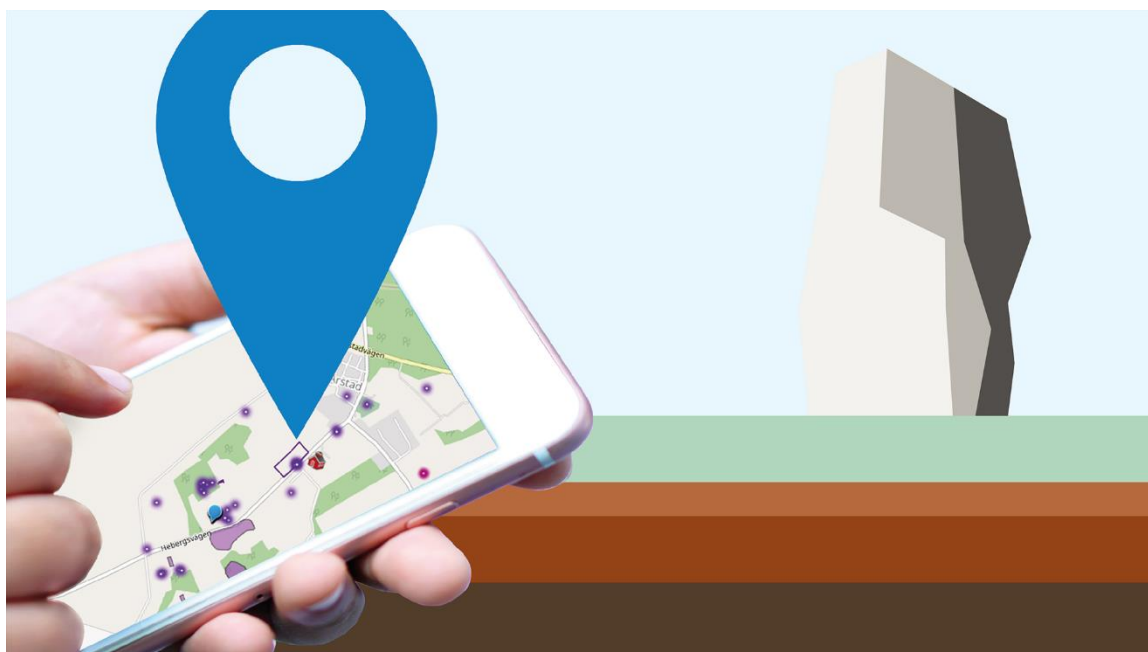

Skatmossen stenåldersboplats

Lärmaterial till fornlämning L1996:5743 nära din skola

Innehållsförteckning

Fakta	1
Stenåldern	1
Skatmossen L1996:5743	1
Lärrarhandledning och uppgift	3
Förberedelser	3
Genomförande	3
Stationer/ uppgifter	3
Motivering till uppgiften	3
Lgr 22	4
Källförteckning	4
Bilaga 1	5
Station/ uppgift 1	5
Bilaga 2	6
Station/ uppgift 2	6
Bilaga 3	7
Station/ uppgift 3	7
Bilaga 4	8
Station/ uppgift 4	8
Bilaga 5	9
Station/ uppgift 5	9

Fakta

Stenåldern

Tiden som vi människor har levt på jorden delas in olika tidsåldrar. Den längsta tidsåldern är stenåldern. Stenåldern brukar delas in mellan cirka 12 000 år före Kristus till cirka 1800 år före Kristus. Tiden från 12 000 år före Kristus till 4000 år före Kristus kallas för jägarstenåldern. Det kallas så för att människor jagade mycket under denna tid. Människor var också samlare och samlade på växter och annan föda. Man levde i grupper och flyttade runt mellan olika platser. Cirka 4000 år före Kristus till cirka 1800 år före Kristus gick människor från att vara jägare till att odla. När människorna odlade mer blev de också bofasta. De första husen byggdes och människor började ha kor, getter och grisar. Husen byggdes ofta nära en å för att ha nära till vatten och för att kunna fiska. När näringen i jorden var slut fick människorna flytta vidare till en ny plats där de kunde fortsätta att odla (de Vries, 2022).

Skatmossen. Nu en sjö, då en havsvik. Foto: Johanna Petersson

Skatmossen L1996:5743

Stenåldersboplatsen vid Skatmossen har varit känd från mitten av 1980-talet, men var inte intressant nog för att synliggöras först under 2000-talet. Boplatsen har då lyfts fram och presenterats för en större grupp forskare. De allra äldsta boplatserna från stenåldern som hittats tillhör en av de största kategorierna av fornlämningar i

Västsverige. De första fynden av föremål som hittades vid Skatmossen hittades av ett dagsbarn som var på utflykt. Barnet som hittade flintan visade det för en amatörarkeolog vid namn Bengt Bengtsson, som sedan gjorde fler fynd på platsen. Man hittade flera flintföremål och man kunde komma fram till att fynden var samlade på den stora slätten (Nordqvist 2003).

Åkern var plöjd och arbetad, vilket var den bästa tänkbara förhållandet för att fortsätta hitta fler fynd. Fler flintaföremål hittades, och samtidigt kunde det bestämmas att flintorna inte låg spridda över hela ytan av åkern utan samlade på den stora slätten. En annan viktig iakttagelse var att flintföremålen var rundade, dvs svallade av havets vågor. Därför kunde man dra slutsatsen att när de första människorna som hade slagit flinta på denna plats, då hade havet nått upp till den höga delen av berget. Eftersom platsen ligger så högt var det enkelt att se att boplatsen inte bara var gammal, utan mycket gammal (Nordqvist 2003).

Forskarna som undersökte platsen ville undersöka om det fanns några mönster från hur människorna hade bott. Det gjorde man genom att försöka hitta bottnar av gamla hyddor. Än idag har man inte riktigt en tydlig bild av var boplatserna låg under tiden som Skatmossen var en skärgård (Nordqvist 2003). Under sommarperioderna tror man att omgivningen kan ha varit en av den mest näringsrika områdena inom den norra delen av Atlanten. Platsen hade mycket plankton som borde ha lockat till sig havsdjur som fisk, säl, val, havsfågel med flera. Under sommarhalvåret pressade stora mängder smältvatten ut i västerhavet. De mest aktiva djurarterna sökte sig till denna plats där det fanns oändligt mycket föda (Nordqvist 2003).

*Skatmossen. Här kan man ana hur högt belägen sjön är, och hur högt havet gick på stenåldern.
Foto: Johanna Petersson*

Lärarhandledning och uppgift

Förberedelser

1. Det rekommenderas att ni är minst två vuxna. Förbered eleverna på att ni tillsammans ska besöka en fornlämning. Fornlämningar är människors efterlämnade spår av verksamheter från forna tider. På platsen har det under stenåldern funnits en boplats där människor har levt. Informera eleverna om att de måste visa respekt för platsen genom att inte skräpa ner och vara rädda om naturen i omgivningen.
2. Läs bifogad text om platsen och om stenåldern tillsammans med eleverna innan besöket.
3. Skriv ut bifogade stationer/uppgifter och medtag pennor, suddgummi, färgpennor och eventuellt flintasten till station/ uppgift 4.

Genomförande

1. Promenera till Skatmossen (Fornlämningsnummer: L1996:5743).
Vägbeskrivning: 20 minuters gångavstånd från Deromeskolan. Börja gå från Deromeskolan, ut mot Åsbyvägen. Sedan in på Bjurumsvägen, vänster in mot Åsby. Följ vägen rakt fram och där vägen delar sig, ta åt höger in i grönområdet. Samlingsplats på gräsplätten vid Skatmossen.
2. Repetera faktatexten.
3. Dela in eleverna i grupper och genomför stationer/ uppgifter (se bilaga 1-5).
4. Avsluta med att eleverna kort får presentera något om det de har skrivit eller ritat.
5. Gör någon form av efterarbete på skolan. Förslagsvis kan eleverna skriva en text med utgångspunkt i station/ uppgift 2 (se bilaga 2).

Stationer/ uppgifter

Stationerna/ uppgifterna (se bilaga 1-5) kan genomföras stationsvis i mindre grupper men de kan också ges ut som uppgifter som genomförs parvis eller enskilt. Alla stationer/ uppgifter behöver inte genomföras utan du kan själv välja vad du anser är relevant.

Begrepp: Boplats, flintasten, redskap, stenåldern.

Motivering till uppgiften

Elevernas intresse för lokalhistoria och människors levnadsvillkor genom tiderna kan väckas genom att de får besöka en fornlämning i sitt närområde. Eleverna kan motiveras genom att de får arbeta med olika uppgifter. Variationsbredden i detta undervisningsmoment blir genom att eleverna får lyssna till en faktatext samt variera mellan olika stationer med olika moment.

Lgr 22

Centralt innehåll: ”Norden befolkas. Människors levnadsvillkor under nordisk stenålder” (Skolverket, 2022, s.181-182). Syfte: “Undervisningen i ämnet historia ska syfta till att eleverna utvecklar sitt historiemedvetande och sin historiska bildning. Det blir möjligt genom att eleverna i undervisningen får utveckla kunskaper om historiska förhållanden och historiska begrepp, får insikter i hur historia skapas genom tolkningar av källor samt utvecklar förståelse för hur historia kan brukas i olika sammanhang”. (Skolverket, 2022, s.180).

Källförteckning

Blanck, Franck, O., Holmqvist Lidh, C., Lilliestam, A.-L., & Pettersson, A. (2019). *SO för lärare 1-3* (Första upplagan). Gleerups.

de Vries, R. (2022). *Människans förhistoria och stenåldern*. Från <https://www.sorummet.se/kategorier/historia/manniskans-forhistoria-och-stenalderen#> hämtad 2022-10-04

Historiska (u.å). *Vikingar*. Från <https://historiska.se/upptack-historien/artikel/vikingar/> hämtad 2022-10-04

Hultman, Alex. (2012). ”Lärares bruk av lokalthistoria.” *Historiedidaktik i Norden* 9 Del 1. Historiemedvetande – historiebruk.

Nordqvist, B. (2003). *I spåren av de sista mammutjägarna*. Varbergs fornminnesförening skrift. Från http://www.varbergsfornminnesforening.se/arkiv/skrifter/2003_I_sparen_efter_de_sista_mammutjagarna.pdf hämtad 2022-10-05

Sanderöth, I., Werner, M., Båth, S. (2016). *Plats identitet lärande - Närområdesstudier i skolan* (2 uppl.). Studentlitteratur.

Skolverket. (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Skolverket. Från <https://www.skolverket.se/getFile?file=9718> hämtad 2022-10-05

Stymne, A. (2020). *Att bli lärare i SO* (1 uppl.). Liber.

Bilaga 1

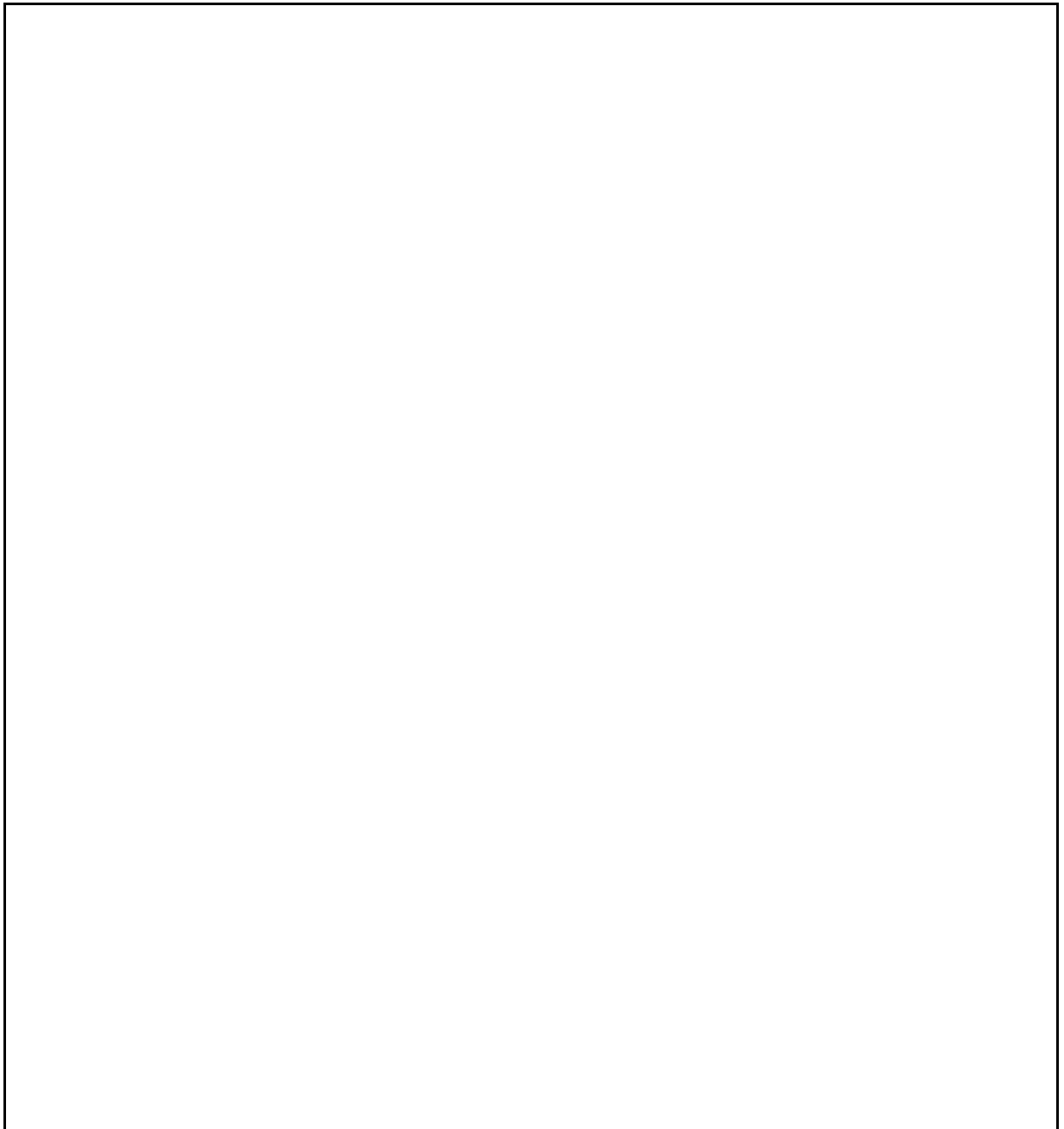
Namn:

Station/ uppgift 1

Se dig omkring på platsen. Hur tror du att det såg ut på den här platsen under stenåldern? Rita en bild. Använd penna och färgpennor.

Rita här

Bilaga 2

Namn: _____

Station/ uppgift 2

Tänk dig att du har gjort en tidsresa tillbaka till stenåldern. Du vaknar upp och känner dig hungrig. En av byborna frågar om du vill hjälpa till med maten och det vill du. Hur får ni tag på maten? Hur lagar ni maten? Skriv eller rita en bild. Använd penna och färgpennor.

Rita eller skriv här

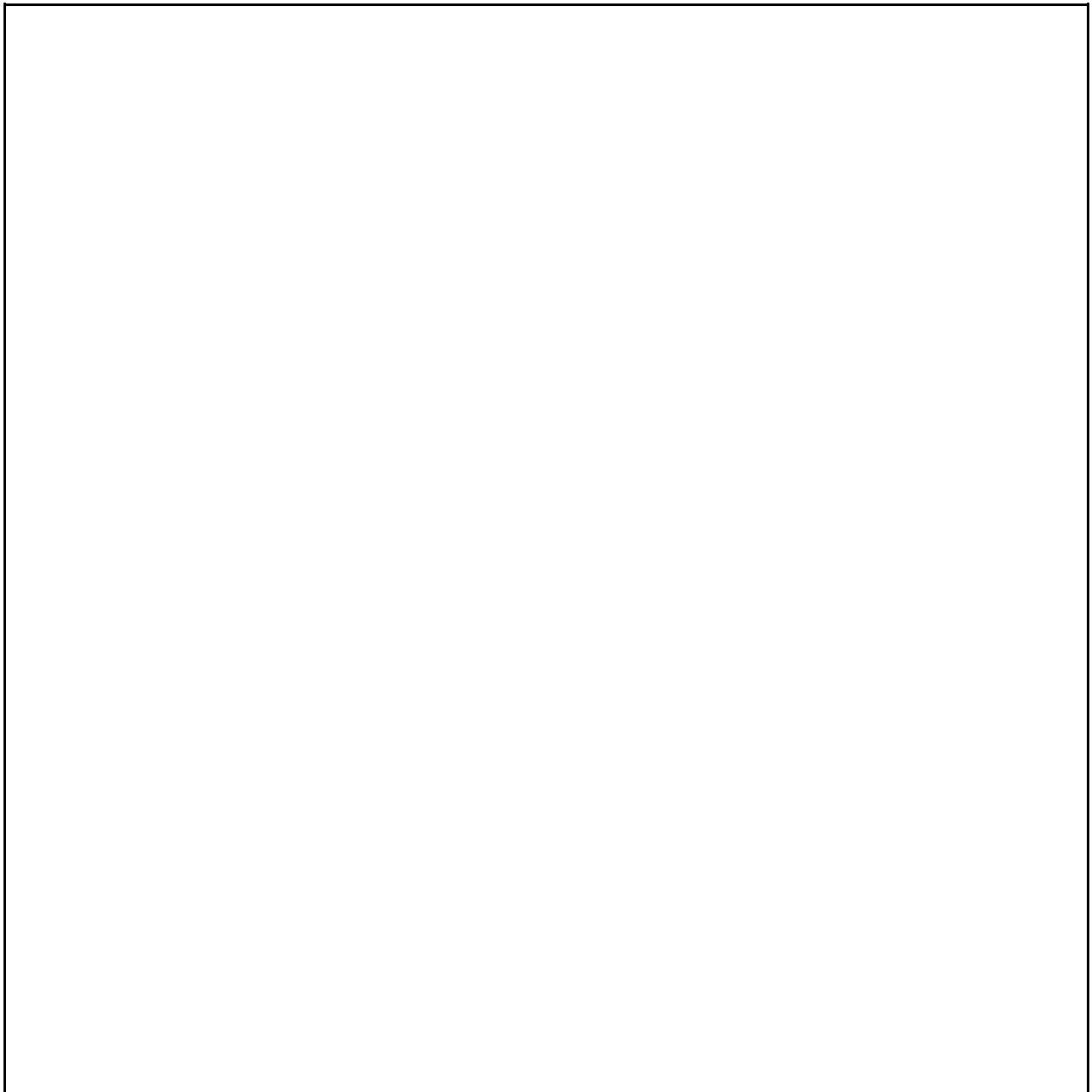
Bilaga 3

Namn _____

Station/ uppgift 3

Tänk dig att du är på Skatmossen under stenåldern. Du vaknar upp tidigt en morgon. Ni ska ut och fiska. Berätta om hur ni försöker få fisk. Har ni en båt? Vilka redskap använder ni? Skriv eller rita en bild.

Skriv eller rita här

Bilaga 4

Namn _____

Station/ uppgift 4

Leta efter flintasten kring Skatmossen. Hur känns flintasten? Vad tror du att man använde flintasten till? Vad använder vi idag?

Skriv ner era svar här

Bilaga 5

Namn: _____

Station/ uppgift 5

Ringa in rätt svar

Vad betyder det att människor blev bofasta?

- A. Människorna tyckte om sina bostäder.
- B. Människorna fastnade i marken och kunde därför inte flytta.
- C. Människorna bodde på samma plats.

Varför byggdes husen ofta nära vatten?

- A. För att människorna skulle kunna fiska och ha tillgång till vatten.
- B. Människorna tyckte om att simma.
- C. För att kunna åka båt.

Varför fick människor flytta vidare efter ett tag?

- A. Människorna tyckte det blev för varmt på platsen.
- B. Näringen i jorden tog slut och därför fick människorna flytta till en annan plats där de kunde odla.
- C. Människorna ville se en ny plats.

Denna lärarhandledning har författats av studenter vid Högskolan i Halmstad hösten 2022. Studenterna gick sista året på programmet Grundlärarutbildning (åk F-3).

Framtagandet av lärarhandledningarna är ett samverkansprojekt mellan Region Halland - Kultur i Halland och Högskolan i Halmstad. Lärarhandledningarna har tagits fram inom ramen för Grundlärarutbildningen (åk F-3) och satsningen Expedition kulturarv – digital kulturmiljökarta för skolan. Syftet är att studenterna ska få utveckla sina kunskaper och tillämpa dem i praktiken och att skolelever i Halland ska få tillgång till högkvalitativa lärarhandledningar kring sin lokalhistoria.

Lärarhandledningarna får endast användas i undervisningssyfte.

Kontakt Kultur i Halland:

Johanna Petersson

Kulturarvsutvecklare

Johanna.e.petersson@regionhalland.se

Kontakt Högskolan i Halmstad:

Åsa Bengtsson

Programansvarig för Grundlärarutbildningarna åk F-3/åk 4-6.

asa.bengtsson@hh.se

